

Oana CENAC

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

PRECISTA, BISERICA-REDUȚĂ SAU DESPRE REZISTENȚA PRIN CREDINȚĂ

Biserica fortăreață « Precista »

Biserica fortificată *Precista*, cu hramul *Adormirea Maicii Domnului*, este cel mai vechi monument istoric din Galați care, în secolul al XVII-lea, îndeplinea un rol dublu: lăcaș de cult și cetate de apărare împotriva cotorpitorilor.

Zidirea ei s-a zămislit în perioada 1643-1647, în timpul domniei lui Vasile Lupu.

Pe la începutul secolului al XVII-lea, un anume negustor, Teodor, a înălțat pe dealul de pe malul Dunării (locul actualei biserici *Precista*), o bisericuță din lemn și vălătuci care avea să poarte hramul *Adormirea*

Maicii Domnului. Ulterior, pe la 1640, Constantin, fiul negustorului Teodor, își propune să ducă la bun sfârșit opera tatălui său, să o consolideze, sporindu-i astfel trăinicia în fața oricărui inamic. Un ajutor prețios a primit din partea a doi tineri negustori din Brăila, frații Dia și Șerbu, fii unui oarecare Coman.

La construcția acestui edificiu a fost folosită piatră masivă și cărămidă din castrul roman de la Tirighina-Barboși, nisipul de pe plajele Dunării, lutul pentru cărămidă din pământul Galaților, lemnul din pădurile Covurluiului, iar apa, evident, din fluviul din vecinătate. Proiectul celor trei negustori s-a finalizat în septembrie 1647, biserica fiind închinată mănăstirii Vatoped din muntele Athos.

Ceea ce conferă originalitate acestui edificiu sunt meterezele: biserica e pacea, războiul e dincolo de ziduri. De la bun început, turnul-clopotniță a fost inclus în corpul bisericii, zidurile au grosimi de 1,8 metri, iar cele de la

ferestre până la acoperiș sunt duble; podul construcției a fost gândit exclusiv pentru apărare și pentru protejarea unor valori.

Literatura de specialitate nu oferă multe dovezi privind întregul șantier medieval care a dus la înălțarea impunătoarei construcții în doar patru ani, arhitectul întregii construcții, meșterii populari care au lucrat sau despre artiștii frescelor interioare.

În cei aproape 370 de ani de la sfințirea lăcașului, biserica *Precista* a trecut prin multe momente grele, multe dintre acestea datorate invadatorilor turci sau cauzelor naturale. Astfel, anii cei mai păguboși ar fi 1731, 1735-1739, 1769-1774, 1821, perioade în care turcii, în confruntările lor cu rușii și austrieii, au pricinuit distrugeri și incendii devastatoare cu grave urmări asupra clădirii. În noiembrie 1769, în timpul războiului ruso-turc (1768-1774), a stat ascuns domnitorul Moldovei, Constantin Mavrocordat.

Tot aici s-a păstrat un timp piatra de mormânt a hatmanului Ivan Mazepa, personaj istoric ucrainean, după ce mormântul acestuia aflat în biserica *Sf.Gheorghe* [1] a fost profanat de turci, iar rămășițele pământești ale acestuia au fost aruncate în Dunăre.

În 1821, biserica a fost arsă și distrusă aproape în totalitate, refacerea ei durând circa un deceniu, până în 1831, când turlile inițiale au căpătat o altă înfățișare (cu acoperișul bulbat), fiind construite mai mult în spiritul arhitecturii rusești. În 1859 este reparată din nou, iar în perioada 1911-1912, Grigore Pelinescu restaurează pictura murală.

Au urmat cutremurele: în 1940, lăcașul a fost atât de afectat încât nu s-a mai putut face nimic, iar în 1942 a fost închisă. Abia după război, între 1952 și 1966, s-a realizat restaurarea sa după proiectul arhitectului Eugen Chefneux, transformându-l într-un muzeu de artă religioasă medievală. Turlile complet deteriorate de cutremur au fost demolate și înlocuite cu elemente verticale ipotetice, elaborate prin analogie cu arhitectura secolului al XVII-lea. Pictura murală nu a mai fost refăcută. Și cutremurul din 1977 a lăsat urme însemnate dublate de o degradare accentuată a clădirii.

După 1990, biserica a intrat într-un proces de restaurare complexă, fiind redată cultului ortodox la 30 noiembrie 1997 și revenind la viața ei firească; redutele, meterezele, coridoarele de strajă și grosimile de redută ale zidurilor au intrat definitiv în istorie. Cu acest prilej a fost renovată și catapeteasma, lucrată în lemn de tei în 1812, s-au înlocuit policandrele realizate în 1970, de sculptorul gălățean Silviu Catargiu, cu altele noi și s-a

confectionat mobilier. Pictura în frescă a bisericii a fost realizată de artiști plastici Gheorghe Bondoc și Dumitru Bănică.

De plan triconc, biserica este o sinteză a arhitecturii creștine din Moldova, Muntenia și Transilvania. Este construită din patru încăperi: altar, naos, pronaos și pridvor. Dacă primele două descind din bisericile de stil moldovenesc, pridvorul are deasupra un turn-clopotniță, asemănător cu cele ale bisericilor din Transilvania, prevăzut cu o încăpere de strajă la nivelul intermediar dintre clopotniță și pronaos.

Structura arhitectonică a monumentului, cu elemente moldovenești (turla centrală, ocnitele de la nivelul superior și crenelurile, discuri de ceramică), muntenesti (arcade oarbe de la nivelul inferior, brîul median) și ardelenesti (turla principală cu brâul în zig-zag), este o dovadă a unității stilului arhitecturii secolului al XVII-lea, demonstrând astfel legăturile strânse existente între românii din cele trei principate.

Galațiul este, probabil, unicul oraș care deține o biserică fortăreață, *Precista* dovedindu-se a fi modul cel mai elocvent de exprimare a unui ev moldovenesc ajuns într-o fază luminoasă a sa. Referindu-se la acest minunat monument al orașului, istoricul Vasile Drăguț nota:

„Biserica *Precista* – Galați, care a acumulat întreaga experiență în materie de amenajament defensiv bisericesc, este o veritabilă operă de artă a genului, remarcabilă atât prin expresivitatea formelor și plastica arhitecturală, cât și prin eficacitatea sistemului defensiv.”[2]

NOTE:

[1]. Biserica „Sf. Gheorghe” a fost ctitorită în 1664 și demolată de comuniști în 1962. Este singura biserică ce conserva porțiuni de frescă interioară din secolul al XVII-lea.

[2]. Cristian Dragoș Căldăraru, *Biserica fortificată Precista – monument de cultură românească*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1989.

BIBLIOGRAFIE:

Anghel, A., „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 117-126.

Biserica Precista - Galati (crestinortodox.ro)

Căldăraru, Cristian Dragoș, *Biserica fortificată Precista – monument de cultură românească*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1989, p. 11-18.

Drăguț, V., *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, 1976, p. 149-150.

- Iorga, Nicolae, *Inscripții din bisericile României*, vol. 2, București, 1908, p. 339-340
- Păltănea, Paul, *Monumente istorice și izvoare creștine*, Galați, 1987, p. 203-208.
- Reroanu, R., „*Revista istorică română*”, vol.16, fasc.4, 1946, p.352.
- Stoica, Corneliu, *Monumente religioase din Municipiul Galați*, editura Alma, Galați, 2001.
- Volbură, R., *Anuarul orașului Galați și județului Cǎvurluiului 1936-1938*, Galați, f.a., p. 21.

PRECISTA, A DEFENCE CHURCH OR FACING HARDSHIPS THROUGH FAITH

Abstract: *Precista* church has been a witness to many cruel events in the history of the Romanian people standing as the very heart of the beginning of our city and facing many hardships along centuries; today, it represents a symbol of the architectural style of the Middle Ages, sending to the present and future generations the spirit of the forefathers and the proof of succeeding through faith.

Keywords: *Precista, church, faith, resistance.*